

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.4 (3412) ●

● ЧАЦВЕР, 29 СТУДЗЕНЯ, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЕЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Мінскія лаўрэаты самарскага фэсту
Стар. 2

Кветкі для дзяўчат
Народная харавая капэла “Раніца” запрасіла аматараў спеваў на свой святочны канцэрт у Беларускаю дзяржаўную філармонію Стар. 4

Чароўны свет Тувэ Янсан
З нагоды 100-х угодкаў вядомай пісьменніцы ў Беларусь прыежджалі акцёры фінскага тэматычнага парка “Краіна мумітроляў” і з’явіўся беларускі пераклад яшчэ адной яе кнігі Стар. 4

РАЗАМ

У Рызе — добрыя сябры

Ансамбль супляменнікаў “Вытокі” імя Станіслава Клімава, што створаны ў сталіцы Латвіі, умацоўвае творчыя стасункі з мінскім хорам “Родніца”

Нядаўна гурт “Вытокі” імя Станіслава Клімава святкаваў у Рызе 5-гадовы юбілей. Запрасілі з Мінска і наш Народны хор народнай песні выкладчыкаў і супрацоўнікаў Беларускага дзяржуніверсітэта “Родніца”. Сустрэчка з супляменнікамі з Латвіі нам не ўпершыню: летась прымалі “Вытокі” ў нашым універсітэце, калі былі 35-я ўгодкі “Родніцы”. А ўлетку разам адзначалі Дзень Незалежнасці Беларусі. Так што ў Рызе ў нас — добрыя сябры. Горад сустрэў нас святочна, Каляднымі кірмашамі ды камфортным для зімы надвор’ем. І галоўнае: цёпла было на душы ад шчырасці, сардэчнасці, з якою сустракалі нас сябры.

Гурт “Вытокі” дзейнічае пры Беларускай інфармацыйнай цэнтры, створаным у Рызе. Урачыстасць пачалася з вітання Алеся Карповіча, старэйшыны гурта. Ён расказаў, як ствараўся калектыў, пра яго першага кіраўніка Станіслава Клімава. Потым нашы сябры спявалі беларускія і латышскія народныя песні: “Ехаў Ясь на кані”, “Сёння ў нашай хаце свята”, “Расце, расце ружачка” ды іншыя. Мы ўглядаліся ў знаёмыя і блізкія нам твары выканаўцаў. Гэта Людміла Яновіч, Ала Далгова, Ніна Гаршкова, Галіна Уласенка, Аляксандр Антонаў, Ларыса Целічына, Іна Харланова, Марыя Каляда, Таісія Хмялеўская, Фенія Дзянісава. Здаецца, зала дыхала з юбілярамі ў адным рытме. Людзі з багаццем гадоў за плячыма, па сутнасці, спявалі пра сябе: пра

На святочнай урачыстасці ў Рызе сабраліся разам беларусы з розных краін

свае лёсы, любоў да роднай зямлі. А ў гурце ж не толькі беларусы, ёсць і латышы Дагмара Сусекле і Рышард Райніс. Дзяцінства апошняга прайшло ў Беларусі, ён добра валодае беларускай мовай і гэта адзін з самых актыўных ўдзельнікаў гурта. Усіх іх аб’ядноўвае любоў да Беларусі, нашай народнай песні.

Было сказана многа цёплых слоў у адрас юбіляраў. Павіншаваць “Вытокі” прыйшлі паважаныя ў Латвіі людзі: дырэктар Беларускага інфацэнтра Уладзіслаў Рэдзкін, мастак Вячка Целеш, дырэктар белару-

скай школы ў Рызе Ганна Іванэ — яна, дарэчы, заканчвала філфак нашага ўніверсітэта. Віншавала сяброў старшыня аб’яднання ўкраінцаў Латвіі Людміла Бяльнцова. Віншаванне ад Пасольства Беларусі ў Латвіі зачытаў яго першы сакратар Аляксандр Сушкевіч. У прыватнасці, мы даведаліся, што суполкі беларусаў актыўна дзейнічаюць у розных рэгіёнах Латвіі, а пры Беларускай інфацэнтры хутка запрацяуюць курсы беларускай мовы.

“Родніцай” кіруюць Ірына Ярмолік і Міхаіл Шостак, высту-

пленне гурта слухачы сустрэлі цёплымі апладысмантамі. Цікава выступіў, віншуючы юбіляраў, і вальны латышскі гурт “Візія” з Елгавы. Завяршыўся канцэрт супольным выкананнем песні “Беларусь — імя святое”, якую задушэўна-ўзрушана запявала наша кіраўніца Ірына Ярмолік, былая салістка знакамітага Хору імя Генадзя Цітовіча.

Пасля канцэрта да нас падыходзілі беларусы. Розныя шляхі прывялі іх у Латвію. Скажам, Віталь Лапа прыехаў па камсамольскай пуцёўцы на будоўлю Рыжскай

ГЭС, а Яўген Протас лавіў рыбу на траўлеры. Некаторыя супляменнікі засталіся там пасля службы ў арміі, іншыя прыехалі ўслед за дзецьмі. Кожнаму хацелася пагаварыць з намі, расказаць пра сваё жыццё, пачуць навіны з Бацькаўшчыны. Такіх многа: Зоя Кавальчук з Мёраў, Міхась Саўчук з Пружанскага раёна, Васіль Зайцаў з Рагачоўшчыны, Васіль Трафімчык з Навагрудка, Юзік Цырканоў з Радашкавіч... Беларусы, дзе б ні жылі, вызначаюцца гасціннасцю і сардэчнасцю. Зразумела, і гэтым разам не абышлося без святочнай бяседы за вялікім сталом, цёплых размоў. Словы ў гонар юбіляраў змяняліся беларускімі песнямі. Спявалі многа і з такой шчырасцю, любасцю і душэўнай цеплынёй, што часам вільготнымі становіліся вочы.

І на аўтавазале пры развітанні не абышлося без песень. Вакол нас хутка сабраліся людзі: слухалі, спрабавалі падпяваць, фатаграфавалі, запісвалі. Пасля бадзёрай, з запалам выкананай “Бульбачкі” адзін сталага веку чалавек па-беларуску выгукнуў: “Беларусь — і ў Рызе беларусь!”

Шчыры дзякуй, дарагія сябры з “Вытокаў”, што праз гады пранеслі вы любоў да Бацькаўшчыны, не забываецеся пра родныя карані, зберагаеце і пашыраеце нашу народную песню, шануеце матчыну мову. Нізкі паклон усім вам!

Людміла Хрышчановіч, г. Мінск

ДАНІНА ПАМЯЦІ

Дні і ночы блакаднага Ленінграда

На пачатку 1943-га была прарвана фашысцкая блакада Ленінграда: дзень 18 студзеня стаў пераломным у бітве з ворагам за горад на Няве. Удзячнай памяці заслугоўвае і беларус Цімафей Гурчонак, адзін з тых, блакаднікаў, дзякуючы якім горад выстаў і перамог.

Абарона Ленінграда — адна з незабытых старонак у гісторыі вайны, сімвал найвялікшай мужнасці і бяспрыкладнага гераізму. Я раскажу пра чалавека, які доўгі час служыў міліцыянерам у гістарычным цэнтры

Ленінграда. а ў блакаду не раз аказваў дапамогу паэтэсе Вользе Берггольц.

Жыццё звязана мяне з пенсіянеркай Альбярыцай Фядотавай, у дзявоцтве Гурчонак, з вёскі Аара Усевалажскага раёна Ленінградскай вобласці. Яна аднойчы расказала: яе бацька, Цімафей Гурчонак, пад час блакады служыў у Ленінградзе ўчастковым міліцыянерам. Іх па статусе прыраўноўвалі да ваеннаслужачых. Так што ён, па сутнасці, быў удзельнікам баёў за прарыву блакады. Змагаўся на ўнутраным фронце. І ўзнагароды меў баявыя: медалі “За абарону Ленінграда”, “За перамогу над Германіяй”, “За баявыя заслугі”, ордэны Айчыннай вайны II-й ступені

і Чырвонай Зоркі, знак “Выдатнік міліцыі” ды іншыя.

Родам Цімафей Кірылавіч з Полацкага раёна Віцебшчыны. Родную вёску Гурчонкі, расказвае дачка, у вайну знішчылі фашысты Год нараджэння — 1913-ы. У сям’і бацькоў было 11 дзяцей, Цімафей сярод іх — малодшы і адзіны мужчынскага полу. У 14 гадоў падаўся на заробкі. Куды толькі ні заносіў лёс! Унук, Андрэй Фядотаў, успомніў: дзед адзін час будаваў вузкакалейку ў Днепрапятроўску, пра якую напісана ў кнізе Мікалая Астроўскага “Як гартвалася сталь”. Там і “зарабіў” хлопец з Полаччыны ў 20 гадоў хваробу ног — тромбафлебій, ад якой усё жыццё пакутаваў.

Пасля службы ў войску Цімафей прыехаў у Ленінградскую вобласць: там жыла родная сястра. Муж яе загінуў, пяцёра дзяцей на руках — брат узяўся дапамагаць. Спачатку і жыў у яе, затым пераехаў у Ленінград, але да канца жыцця наведваўся: дах перакрыць, ганак паправіць, хагу абшляваць... У 37-м беларус паступіў на службу ў 27-е аддзяленне міліцыі. Пачынаў паставым, з часам стаў камандзірам аддзялення, участковым упаўнаважаным. Альбярыца Цімафеёўна згадвае: “Бацька, як паступаў на службу, меў 7 класаў адукацыі. Накіравалі вучацца ў школу міліцыі. З раніцы выходзіў на службу, вечарам сядзеў за парту. Былі яшчэ

Ц. Гурчонак (у цэнтры) з сябрамі

занятыя на фізпадрыхтоўцы, вывучэнне прыёмаў самба, цір... Колькі памятаю, усю душу аддаваў працы. У час вайны, бывала, прыйдзе дадому на абед, і пакуль ежа разаграецца, возьме ды засне каля печы. Прачнецца, пасець — і зноў на працу.” → Стар. 3

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Мінскія лаўрэаты самарскага фэсту

Хоць юныя артысты з Беларусі і не былі яшчэ ў горадзе на Волзе, аднак атрымалі адтуль дыпломы за ўдзел у фэсце “Беларусь — мая песня!”

Мікалай Бойка

Чытачы “Голасу Радзімы” ведаюць пра партнёрства Самарскай суполкі “Руска-Беларускае братэрства 2000” і калектыву 77-й мінскай школы з музычна-харавым і харэаграфічным ухілам. Нядаўна ў апошняй і праходзіў канцэрт “Добры настрой”. І многія ўпершыню даведаліся: тры творчыя гурты школы паспяхова паўдзельнічалі ў завочным туры X беларускага дзіцяча-юнацкага фэсту-конкурсу мастацтваў “Беларусь — мая песня!”, які штогод праходзіць у Самары. Гэта былі, нагадаю, узорны ансамбль скрыпачоў і віяланчэлістаў “Элегія”, дзіцячы хор “Крынічка” ды ўзорны аркестр народных інструментаў. Журы фэсту адзначыла высокае майстэрства мінчан і прыняло рашэнне: узнагародзіць іх дыпламамі і медалямі лаўрэатаў I ступені. А ўручыць узнагароды арганізатары конкурсу даручылі мне.

У самарскіх беларусаў ёсць пагадненне аб супрацоўніцтве з Адміністрацыяй Заводскага раёна Мінска, я прапанаваў і яе прадстаўнікам паўдзельнічаць у ганаровай місіі. Вельмі ўдзячны Людміле Бараноўскай, намесніцы кіраўніка Адміністрацыі: яна адгукнулася на просьбу. Узнагароджанне лаўрэатаў прайшло ўрачыста і цёпла.

Досвед 77-й школы па развіцці творчых здольнасцяў вучняў вар-

Ансамбль скрыпачоў і віяланчэлістаў “Элегія” — лаўрэат фэсту-конкурсу “Беларусь — мая песня!”

ты пераймання. Дырэктар школы Алена Рыбалтоўская адзначыла ў размове: эстэтычнае выхаванне, мастацка-творчая дзейнасць вучняў — гэта прыярытэты ў рабоце. У школе працуюць таленавітыя педагогі, там дзеці любяць і вучыцца, і працаваць, павышаючы майстэрства. Таму і дасягаюць з часам поспехаў у мастацтве. Напрыклад, Кацярына Семянчук стала салісткай Марыінскага опернага тэатра (Санкт-Пецярбург), Святлана Мацыеўская — салістка Беларускага

музычнага тэатра. І многія іншыя — прыклад для юных талентаў, якіх у школе нямала. На канцэрце “Добры настрой”, напрыклад, Яна Бергаш хораша выканала песню “Беларусь чароўная”. Яна, казалі мне, старанная вучаніца, а яшчэ — дыпламант конкурсаў рознага ўзроўню. Прыгожа выступілі ансамбль танца “Мітусь”, ансамбль акардэаністаў “Дывертисмент”, шматлікія салісты. “Дзякуючы энтузіязму, творчаму патэнцыялу педагогаў і навучэнцаў 77-ю школу

можна назваць цэнтрам культурна-асветніцкай дзейнасці нашага раёна”, — адзначыла Людміла Бараноўская.

Творчыя гурты і салісты школы летась падрыхтавалі і правялі больш за 30 канцэртаў у школе і за яе межамі, у тым ліку і пад час правядзення ў Мінску чэмпіянату свету па хакеі. Праходзяць канцэрты пад час Каляднага тыдня музыкі, для вучняў пачатковай школы. А вынікі года ў школе падводзяць на канцэрце “Добры настрой”.

ВЕСТКІ

Адкрытыя дзверы храмаў

Галіна Уліцёнак

У Беларусі ёсць нямала прыкладаў паспяховага грамадскага, міжнацыянальнага і міжрэлігійнага дыялогу

На нядаўнім пасяджэнні калегіі апарата Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леанід Гуляка паведаміў: у Беларусі зарэгістравана 25 рэлігійных канфесій і напрамкаў. Усяго ж рэлігійных арганізацый у краіне — 3482, дзейнічаюць звыш 200 нацыянальна-культурных аб’яднанняў.

Паспяхова прыклады грамадскага, міжнацыянальнага і міжрэлігійнага дыялогу — леташнія форумы: міжнародная канферэнцыя “Рэлігія і адукацыя ў свецкіх таварыствах”, якую ладзіла Нацыянальная акадэмія навук, IV Еўрапейскі праваслаўна-каталіцкі форум у Мінску, X Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур у Гродне. Прыняты важны Закон “Аб беларусах замежжа”.

Дзяржава падтрымлівае тых, хто захоўвае і прымнажа духоўную спадчыну народа, прымае на сябе значную частку клопатаў пра рэлігійныя храмы — помнікі гісторыі і культуры. Завяршаецца стварэнне праваслаўнага духоўнага цэнтра ў Мінску. Зарэгістраваным рэлігійным суполкам участкі зямлі пад культурныя збудаванні вылучаюцца бясплатна. Летась прынята 31 такое рашэнне.

Падтрыманне ў грамадстве традыцыйнай талерантнасці і ўзаемнай павагі, недапушчэнне дыскрымінацыі і нецярпімасці па рэлігійнай, нацыянальнай прыкмеце — нязменны прыярытэт дзяржаўнай палітыкі. Дзверы храмаў у Беларусі не замкнёныя. Але кожны адкрывае іх для сябе сам.

СУПОЛЬНАСЦЬ

Стала блізкаю гасцінная зямля

Іна Ганчаровіч

Міжнацыянальныя, міжэтнічныя канфлікты ў свеце прымушаюць задумацца, як важна падтрымліваць у грамадстве мір і згоду

У Беларусі ў нашы дні жывуць прадстаўнікі самых розных нацыянальнасцяў. Вось дадзеныя Дэпартаменту па грамадзянстве і міграцыі Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі: штогод беларускі пашпарт атрымліваюць каля 5000 замежнікаў. Што за людзі, што прымушае іх застацца ў нас? Чаму выбіраюць Беларусь для жыхарства, як ім жывецца ў нас, якой бачаць будучыню? У кожнага з іх свае адказы на пытанні.

Што раней было “экзотыкай” — даўно ўжо побач з намі. На лесвічнай пляцоўцы сама часта бачу суседа “афрыканскай знешнасці”. Згадваю, як мая бабуля гадоў сорак таму ў краме “Дары прыроды” сутыкнулася нос да носа з чарнаскурым юнаком. І гэта ў Рэспубліцы Комі, дзе мы жылі. Раней туды і нашы людзі па сваёй волі не ехалі... Адначасна, казалі бабуля, “я гучна ўскрыкнула”. Бедны хлопец... Разважала: напэўна, гэта “хімік”, яго выслалі на край зямлі па палітычных матывах. Ага, пасмейвалася я, нафту

здабываць — яна такіх не пэцкае... А ў яе аргументы “жалезныя”: маўляў, з’язджаць ад лета ў край мерзлаты па сваёй волі ніхто ж не будзе.

Сёння сустрэць чорнаскурага юнака ці дзяўчыну, прадстаўнікоў арабскага свету альбо кітайца, іранца, афганца на вуліцах беларускіх гарадоў вельмі проста. Шмат замежнікаў, у прыватнасці, навучаюцца ў нашых вышэйшых навучальных установах. Штогод на пастанянае месца жыхарства ў Беларусь прыязджаюць 12-14 тысяч замежнікаў. Каля 5000, як кажуць, пускаюць тут карані. Будуць дамы, лечаць, працуюць на рынках, у кафэ, рэстаранах. Мы карыстаемся іх працай — яны нашай. А як жывецца ім сярод нас? Вырасла пайсці з такім пытаннем на Камароўскі рынак: там сустрэнеш розных людзей.

Вось невялікія кавярні па перыметры рынку. Хочаце турэцкай кавы ці смачны донер-кебаб на выбар — калі ласка. Брунет з добрай усмешкай, шустры як энерджайзер, рыхтуе свой цуд кулінарыі. Гэта Эўрэн Эргін, шэф-кухар — турак з Анталіі, у Беларусі чатыры гады. “А наклікала мяне сюды каханне! — на рускай мове гаворыць новы знаёмы. — Пазнаёміўся з дзяўчынай з Мінска, яна адпачывала ў нас, мы палюбілі адзін аднаго. Я прыехаў сюды, і чатыры гады

Эўрэн Эргін цяпер жыве і працуе ў Мінску

тamu мы пажаніліся. У нас ёсць выдатны сын”. Да шлюбу з дзяўчынай з іншай краіны, іншай веры яго бацькі паставіліся “вельмі добра”. Бо па законах іслама мусульманін можа ажаніцца з хрысціянкай.

У Беларусі ўжо шмат беларускатурэцкіх сем’яў, шлюбы пераважна ўдалыя і моцныя. “За час, што жыву ў Беларусі, я зразумеў: туркі і ўсходнеславянскія народы вельмі блізкія адзін да аднаго, — з лёгкім акцэнтам расказвае Эўрэн. — Ну, можа, мы крыху больш тэмпераментныя...” Нязвычайным у Мінску, даведалася, для турка аказалася надвор’е: у нас часцей пасмурна, а то і дождж — у іх там спякота. У нас шырокія вуліцы, больш

спакойнае жыццё, ды і самі мы няспешныя — а туркі менш цярдлівыя. “Тэтая рыса характару дапамагае хутчэй знаёміцца, сябраваць з мясцовымі жыхарамі, — усміхаецца Эўрэн. — Мне вельмі падабацца ў Беларусі, я лічу яе другой радзімай. Тут я, тут у мяне сям’я, тут зарабляю на жыццё. І тут мне камфортна”. Да нас падышлі яшчэ некалькі хлопцаў, таксама туркі. Адзін аднаго называюць братамі. Даведаўшыся, чым цікаўлюся, кожны выказаў свае ўражанні пра беларусаў і Беларусь. З таго “базару” я зразумела: усім ім у нас жывецца падабаецца.

На Камароўцы сустрэла і афганца Мухамеда Кары. У яго жыццё не ўсё так шчасліва-палюбоўна зладзілася,

як у турка. І ён больш закрыты ў зносінах. Даведалася, што родам ён з горада Герат. “Калі пачалася вайна, мы вымушаны былі бегчы ў Іран, а затым у 1994 годзе ўжо, у Расію, у Маскву, — расказаў Мухамед. — Працаваў там на рынках, было вельмі цяжка: і матэрыяльна, і маральна. Вымушаны быў з’ехаць у Літву, пачаў займацца экспартам у Афганістан, Іран патрыманай аўтагэнікі. А з 2002-га я ў Беларусі. Пажаў у розных краінах, і ёсць з чым параўноўваць. У вас мне вельмі падабаецца. Беларусь — вельмі таварыскія, спакойныя, добрабычлівыя людзі і з разуменнем да нас, мігрантаў, ставяцца”.

У адказ на пытанне пра будучыню афганец Мухамед Кары гаворыць: “Прыехаўшы да вас, я нібыта пачаў жыццё з новага ліста. Мне здаецца, тут любяць замежнікаў. На шчасце, з расістамі я тут не сустракаўся. Пераважна гасцінныя людзі, вельмі душэўныя. У 2010-м я ажаніўся, жонка — іранка, дырэктар фірмы, што гандлюе іранскімі прысмакамі ды аршэамаі. Яна і вучыцца ў Мінску ў аспірантуры. Некалькі месяцаў таму ў нас у сям’і нарадзіўся сын. Так што будзем уладкоўвацца ў Беларусі. Участак зямлі мы ўжо купілі, хочам пабудаваць вялікі дом. Афармляем дакументы”.

ДАНІНА ПАМЯЦІ

Дні і ночы блакаднага Ленінграда

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Дачка не ведала тады: на вялікі горад міліцыянераў не хапала, таму радавы састаў працаваў па 14-16, а камандна-аператыўны і па 18 гадзін у суткі. У першыя месяцы вайны бацька напісаў заяву: прасіў адправіць яго на фронт. Адмовілі. Напісаў яшчэ раз. На апошнім з прашэнняў начальнік аддзела кадрў упраўлення МУС паставіў рэзалюцыю з пагрозай аддаць Гурчонка пад трыбунал “як ухіліста ад адказнасці па падтрыманні правапарадку на даручанай яму тэрыторыі”. А ўчастак ва ўпаўнаважанага Гурчонка быў адным з самых складаных у горадзе: з межамі ад вуліцы Жалыбава (цяпер Большая Конюшенная) да набярэжнай рэчкі Фантанкі ўздоўж Неўскага праспекта. Гасцініца “Еўрапейская”, універмагі “Пасаж” і “Дом ленінградскага гандлю”, тэатры, філармония, кінатэатры “Малдзёжны”, “Аўрора”... Заўсёды шмат людзей, мноства устаноў.

З набліжэннем фронту вораг засылаў у горад выведнікаў і дыверсантаў: падвыглядамбежанцаў ці параненых чырвонаармейцаў. Бывалі выпадкі: пад час налётаў варожай авіяцыі з верхніх паверхаў будынкаў выпускаліся сігнальныя ракеты, даючы арыенціры лётчыкам. Ужо 27 чэрвеня 1941 года выйшаў загад “Аб забеспячэнні грамадскага парадку і дзяржаўнай бяспекі ў Ленінградзе”. Забараняўся ўезд у горад без спецдазволу асобам, якія ў ім не прапісаны, нельга было рабіць фотаздымкі, уводзіліся іншыя абмежаванні. Арганізавалі сістэму камендатур, якія затрымлівалі ўсіх, хто спрабаваў заехаць і выехаць без пропуску. Патрулі неслі службу днём і ноччу. Былі масавыя дзённыя і начныя праверкі ў асобных будынках, якія праводзіліся органамі службы бяспекі і аховы парадку. Не ўсе вытрымлівалі такі рытм службы: толькі за студзень 42-га ў горадзе памерла 166 супрацоўнікаў міліцыі.

З успамінаў дачкі Цімафей Гурчонка вынікае, што ўчастковы павінен быў выяўляць найбольш нямоглых людзей, аказваць жыхарам дапамогу з буржуйкамі, палівам — разбіралі драўляныя пабудовы, ён займаўся эвакуацыяй — у першую чаргу дзяцей, якіх часам адрывалі ад маці... Афармляў дакументы, сачыць, каб пашпартная служба працавала бесперабойна, каб у дамавых кнігах вяліся запісы пра выйшчых людзей (смерць, эвакуацыя). На ўчастку Гурчонка жыло шмат навукоўцаў, адказных работнікаў, якіх вывозілі з горада ў першую чаргу. Людзі пакідалі маёмасць у кватэрах. Участковы з прадстаўнікамі камунальнай службы апячатваў дзверы кватэр, іх бралі пад ахову. Міліцыянеры сачылі, каб шыбы вокан былі заклееныя крыж-накрыж, каб не было яркага святла, забяспечвалі дзяжурства брыгад супрацьпаветранай абароны, каб быў парадак у бамбасховішчах. Пасля адбою трывогі трэба было перакрыць усе выходы на дахі, участковы сачыў, каб падвальныя памяшканні, бамбасховішчы былі закрытыя на замкі.

Аднойчы пасля вайны, калі дачка з бацькам праходзілі міма Дома кнігі, бацька паказаў ёй выбоіну ў гранітным падмурку, якая застала-

ся пасля выбуху бомбы. Калі быў той выбух, бацька якраз стаяў на Неўскім праспекце і правяраў дакументы ў матроса. Выбухной хваляй яго падняло і... перакінула цераз канал Грыбаедава. Калі ачомаўся, з носа і вушэй ішла кроў, а ў сваёй руцэ ўбачыў пасведчанне матроса. Якога так і не знайшлі. Лячыцца бацьку не было калі: далі дзень-два на “акліматызацыю” — і на ўчастак. Тады, казаў, і ў думках не было звяртацца да ўрача па такой “дробязі”. Загад у аддзеле кадрў аб прычыне адсутнасці на рабоце — адзінае

пры выдачы хлебнага пайка ў крамах. Паколькі голад наступаў, пачалі нават ахоўваць могілкі і моргі... У цыркуляры начальніка ўпраўлення міліцыі Ленінграда ад 18 студзеня 1942 года ў абавязкі ўчастковых уводзілася: падбіраць грамадзян, не здольных перасоўвацца самастойна ад знясілення і слабасці, дастаўляць іх у пункты першай меддапамогі. Работнікі міліцыі з дапамогай грамадскасці

На ўчастку Цімафей Гурчонка знаходзіўся Дом радыё, дзе часта бывала вядомая паэтэса Вольга Берггольц. Альбярціна Фядотава памятае, як неяк у апорны пункт бацькі патэлефанавалі дворнікі і папрасілі яго забраць “сваю прыяцельку”, адвесці дамоў. І ўчастковы з двума сваімі дочкамі пайшоў праводзіць “цёцю Олю” дадому. Калі вярталіся, старэйшая, прыёмная дачка стала абуратца: бацьку павінна быць сорамна хадзіць

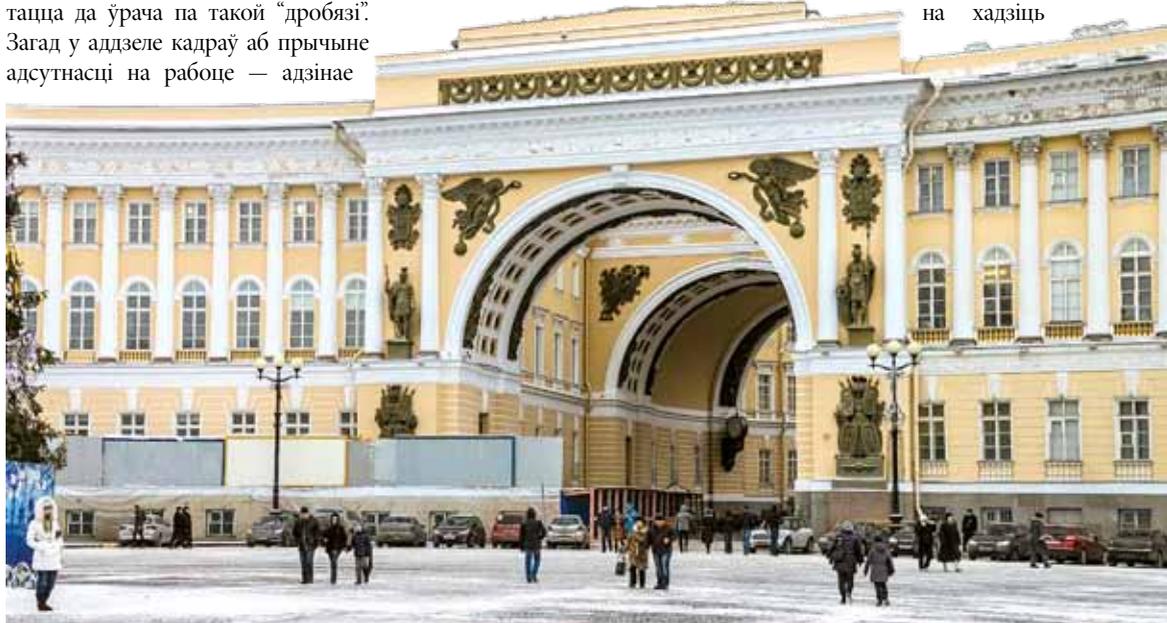
яе, дапамагаў ёй — таму дворнікі і называлі Вольгу яго прыяцелькай. І, магчыма, гэта і пра яго шчымыя радкі паэтэсы ў “Ленінградскай паэме”, напісанай летам 42-га: “Их множество — друзей моих./ друзей родного Ленинграда./ О, мы задохлись бы без них/ в мучительном кольце блокады”.

Перажыўшы вайну, блакаднікі засталіся высокадухоўнымі людзьмі. Альбярціна Фядотава згадвае, што ва ўзаемаадносінах ленінградцаў часцей за ўсё не было карыслівых намераў. Пры тым кожны ведаў свае абавязкі і выконваў іх. Бацька маёй субяседніцы мог прама глядзець у вочы любому жыхару свайго ўчастка. “Не магу сабе ўявіць, каб ён павысіў на некага голас, але любая яго заўвага ў адрас падначаленага ўспрымалася як загад, як кіраўніцтва да выканання, — успамінае яна. — Тады для людзей вельмі шмат значыў аўтарытэт. Памятаю, неяк у пад’ездзе дома на Неўскім № 40-42 нехта адламаў літую апору парэнчаў. Бацька прапанаваў упраўляючаму гаспадаркай умацаваць парэнчы, той накіраваў слесара, які прыварыў у тую прыгажосць проста кавалак арматуры. Бацька абурўся: саласавана ажурная адліваная апора левыцы! Як тут быць? Ён сабраў у двары мясцовых хлопцаў-падлеткаў і сказаў, што перастане іх паважаць, калі яны не знойдуць ажурную апору. Бацька быў нешматслоўны. І вось на наступны дзень за ім бегла чарада хлопчыкаў і дзяўчынак з воклічамі: “Дзядзька Ціма, мы яе знайшлі!”. Вось якою была свядомасць людзей, якіх некаторыя пазней абразліва пачалі называць “саўкамі”. Нават хлопец, што нарадзіўся ў невялікай беларускай вёсцы, без вышэйшай адукацыі востра адчуваў: нельга дапусціць хоць маленькі пралом у вонкавым абліччы горада — інакш рухне ўсё...”

Цімафей Гурчонка служыў на сваім участку ў гістарычным цэнтры Ленінграда аж да 1960 года. Усе мясцовыя знакамітыя акцёры яго ведалі, віталіся з ім за руку. Пасля вайны ўпраўленне МУС Ленінграда на прафесійным конкурсе прызнала яго лепшым участковым горада. Яго імя занеслі ў Кнігу ганаровых работнікаў МУС Ленінграда. Па заканчэнні 30-гадовай службы ён выйшаў на пенсію, ды не змог сядзець проста так, склаўшы рукі. І стаў працаваць ахоўнікам у знакамітым будынку Генштаба. У Ленінградзе ён усё жыццё пражыў у камунальнай кватэры і ніколі не патрабаваў паляпшэння жыллёвых умоў.

І на заканчэнне — колькі слоў пра яго сувязь з Бацькаўшчынай. Хоць сышоў ён “у свет” на заробкі ў 14 гадоў, але заўсёды любіў свой “родны кут”. Кожны год ездзіў у Беларусь: наведваў шматлікіх сяцёр. У многіх з іх на вайне загінулі мужы, засталася па 4-5 дзяцей. І кожнай сястры пад час адпачынку брат што-небудзь будаваў ці рамантаваў. Была і такая завядзёнка: аднаго з дзяцей кожнай сястры па чарзе прыстройваў у Ленінград: каго — вучыцца ў тэхнікум, каго — на добрую працу. Так ён доўгі час заставаўся моцным мужчынам-абаронцам у вялікім родзе Гурчонкаў. Ленінград, з якім Цімафей Кірылавіч перажыў блакаду, і стаў месцам, дзе яго ў 1994 годзе не стала.

Людміла Аднабокава, Ленінградская вобласць, г. Усевалажск

На пенсіі Цімафей Гурчонка працаваў ахоўнікам у будынку Генштаба пры Дварцовай плошчы

Ля Дома кнігі на Неўскім у блакаду Цімафей Гурчонка атрымаў кантузію

дакументальнае пацверджанне таго факту кантузіі. Тады ж ён часткова страціў слых, чаго саромеўся да глыбокай старасці.

Блакада нарадзіла новыя, раней невядомыя віды злачынстваў. Многія пакінулі кватэры, асабліва ў першыя месяцы вайны, грабілі марадзёры. У першую зіму блакады, чытаем у міліцэйскіх пратаколах, “сталі адбывацца забойствы з мэтай завалодання прадуктамі харчавання, рабаванні сумак і хлеба з булачных, падробка харчовых картак”. Альбярціна Фядотава згадвае, што хлеб у крамы прывозілі ў павозках — іх цягнулі жанчыны сярэдніх гадоў — у драўляных скрынях. Калі здараўся напад на перавозчыцу, на мяжы паміж смерцю і жыццём былі жыхары цэлага мікрараёна. Таму міліцыянерам паставілі задачу: суправаджаць хлеб з пякарні, быць

ваяўлялі беспрытульных дзяцей і клапаціліся, каб яны не заставаліся адны. І вельмі шмат жыццяў міліцыянеры так выратавалі. Адночы і Цімафей Кірылавіч прывёў дадому дзяўчынку, у якой загінулі бацькі. Яна стала яго прыёмнай дачкою, для Альбярціны — сястрою. Па гэты час яны — як родныя, як адна сям’я.

Блізкасць фронту і даступнасць зброі прадвызначылі рост бандытызму, узброеных рабаванняў, з’явіліся і банды: добра ўзброеныя, з надзейнымі дакументамі, сваім аўтатранспартам. Справіцца з такім ліхам супрацоўнікам аддзела па барацьбе з бандытызмам удалося толькі ў 1943-м. Цімафей Кірылавіч згадваў, як участковых міліцыянераў неяк сабралі і вывезлі за горад: трэба было тэрмінова ліквідаваць фашысцкі дэсант.

Міліцыянер Цімафей Гурчонка

Паэтэса Вольга Берггольц

па вуліцах з п’янай жанчынай. “Тады тата нягучна, з вялікім спачуваннем у голасе, сказаў, што ў гэтай цёці проста нарывае душа” — на ўсё жыццё запамніла незвычайныя словы Альбярціна. Дзеці ў той час не маглі зразумець усяго трагізму лёсу паэткі. Больш за ўсё на свеце яна хацелася мець дзяцей, але дзве яе дачкі рана памерлі. Калі зноў зацяжарыла, то 13 снежня 1938 года яе арыштавалі па абвінавачванні ў сувязі з ворагамі народа. Дапытвалі, білі нагамі ў живот, што выклікала заўчасныя роды мёртвага дзіцяці. Толькі 3 ліпеня 1939 года паэтку вызвалілі, зняўшы ўсе абвінавачванні. Але дзяцей яна ўжо больш не магла мець... Нягледзячы на асабістую жыццёвую трагедыю, Вольга працягвала пісаць патрыятычныя вершы, стала “блакаднаю музай”, “голсам блакаднага Ленінграда”. Цімафей Гурчонка вельмі шкадаваў

ТВОРЧАСЦЬ

Кветкі для дзяўчат

Народная харавая капэла “Раніца” запрасіла аматараў спеваў на свой святочны канцэрт у Беларускаю дзяржаўную філармонію

Людміла Малей

Гэты ўнікальны калектыў, лаўрэат многіх міжнародных фестываляў і конкурсаў, даваў канцэрт у Малой зале імя Рыгора Шырмы Беларускай дзяржфілармоніі. А ўвогуле працуе ён пры Нацыянальным цэнтры мастацкай творчасці дзяцей і моладзі ў Мінску, па вуліцы Кірава, 16. Сотні мінскіх школьнікаў, дарэчы, наведвалі і раней мастацкія гурткі, розныя студыі ў вялікім будынаку, вядомым раней як Палац піянераў і школьнікаў. У савецкі час і нараджаўся харавы калектыў, які цяпер — адзін з вядучых у Беларусі. Пачатак яго, можна лічыць, яшчэ ў 1981-м: тады на базе 145-й мінскай школы з музычна-харавым ухілам быў створаны хор. Бралі ў яго таленавітых дзяцей. “Народная харавая капэла “Раніца” створана ў 1987 годзе дырыжорам і педагогам Віктарам Савельевічам Масленнікавым,” — чытаем на адным з сайтаў. Удакладнім: тады калектыў і пачынаўся менавіта як дзявочы хор, якім па гэты час кіруе вядомы дырыжор. У харавой капэле 35 дзяўчат ад 15 да 35 гадоў, кожная з іх грае на нейкім музінструменце. Ужо ў 1991-м хор атрымаў званне Узорнага, і тады ж упершыню выступаў за мяжой: у ЗША. З таго часу “Раніцы” апладзіравалі цаніцелі харавых спеваў многіх краінах Еўропы: Польшча, Францыя, Бельгія, Італія, Галандыя, Германія, Аўстрыя... У 1996-м калектыў атрымаў званне Народны хор.

Віктар Масленнікаў — выпускнік Уфійскага інстытута мастацтваў. Ён спяваў у Капэле імя Рыгора Шырмы, выкладаў на кафедры харавога дырыжыравання ў Педуніверсітэце, паралельна працаваў з дзецьмі.

Народная харавая капэла “Раніца” і яе нязменны дырыжор Віктар Масленнікаў

Пад яго кіраўніцтвам і развіваўся калектыў, стаў хорам дзяўчат, пераўтварыўся ў харавую капэлу. Калі ў 1991-м хор атрымаў званне Узорны, выбралі яму імя “Раніца”, якое ўсім спадабалася.

Творчасць калектыву, пераканаліся ў чарговы раз слухачы ў Белдзяржфілармоніі, не назавеш амаатарскаю. Менавіта прафесійны падыход дазваляе капэле дасягнуць зладжанасці, чысціні інтанацый, прыгажосці гуку. А гэта вельмі цэнніца ў свеце. Сярод прызоў ды ўзнагарод гурта нацыянальнага і сусветнага ўзроўню ёсць залаты дыплом у намінацыі “Свецкая музыка” і сярэбраны ў намінацыі “Духовная музыка”: прафесіяналы высока ацанілі майстэрства “Раніцы” ў 2013 годзе на Міжнародным харавым фестывалі-конкурсе “Прынашэнне Пятру Чайкоўскаму” ў Маскве. Два сярэбраныя дыпламы прывезлі беларускія дзяўчаты з

Міжнароднага харавога конкурсу “Ave Verum” з Бадэна (Аўстрыя, 2012).

На выступленні капэлы можна пачуць розную музыку: сучасную, класічную, духоўную, а таксама народную — рускую і беларускую. Праграму канцэрта ў філармоніі складалі беларускія народныя песні “Купалінка”, “Рэчанька”, “Чабарок”, рускія народныя “Ходзяць коні” і “Стэпдыстэпвакол”. Гучала духоўная музыка: “Ойча наш”, “Ave Maria” ды іншыя творы. Саліравалі Наталля Супаненка, Вольга Юховіч, Галіна Прышывалка. Творы выконваліся “а capella”, а таксама ў суправаджэнні фартэпіяна (Жанна Баравікова). Прагучалі папурны на тэмы ваенных песень — даніна ўдзячнасці старэйшаму пакаленню — і афрыканскія матывы з саксафаністам Яўгенам Масленнікавым. Апошні — сын дырыжора, музыкант з вялікім досведам канцэртнай працы, шырокім

рознапланавым рэпертуарам.

Сярод гасцей у зале былі Пасол Германіі ў Беларусі Вальфрам Маас, вядомыя кампазітары, якія супрацоўнічаюць з капэлай: старшыня праўлення Беларускага саюза кампазітараў Ігар Лучанок і заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Рыгор Сурус. Прадстаўнікі міністэрстваў культуры, адукацыі, прафсаюзаў і Нацыянальнага цэнтры мастацкай творчасці дзяцей і моладзі казалі пра значны ўклад Народнай харавой капэлы “Раніца” ў развіццё культуры Беларусі, мастацкай творчасці дзяцей і моладзі. Калектыў атрымаў граматы, яго мастацкі кіраўнік Віктар Масленнікаў ушанаваны знакам “Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь” — за поспехі ў выхаванні дзяцей і моладзі і ў гонар 65-й гадавіны нараджэння. А ўдзячныя слухачы падарылі галасістым, таленавітым дзяўчатам “Раніцы” шмат кветак.

ВЕСТКІ

Стваральная сіла

Рыгор Арэшка

Круглы стол “Моладзь. Навука. Інавацыі” прысвячаўся Дню беларускай навукі

Штогод у апошнюю нядзелю студзеня адзначаецца такое свята: Дзень беларускай навукі. Гэта і знак павагі грамадства да ўсіх, хто працуе ў “інтэлектуальнай” сфэры, і нагода пацікавіцца: ці ідзе беларуская навука ў нагу з часам? Пра тое, у прыватнасці, гаварылі на прэс-канферэнцыі Міністр адукацыі Міхаіл Жураўкоў, Старшыня Дзяржкамітэта па навуцы і тэхналогіях Аляксандр Шумілін і старшыня прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Уладзімір Гусакоў.

А ў Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэцы з гэтай нагоды прайшоў круглы стол “Моладзь. Навука. Інавацыі”. Яго ўдзельнікі адзначалі: сёння беларускім навукоўцам важна не толькі праводзіць перспектывныя даследаванні, але і вучыцца ўкараняць новыя тэхналогіі ў вытворчасць. У прыватнасці, абмяркоўвалася ідэя стварэння навукоўцамі так званай паралельнай эканомікі. Тэма, заўважым, ужо і не новая. Праблема ж у тым, што хоць і ёсць неабходная нарматыўная база, іншыя ўмовы для з’яўлення і эфектыўнага развіцця невялікіх інавацыйных прадпрыемстваў, аднак іх яшчэ вельмі мала. А буйныя прадпрыемствы, як правіла, не заўсёды маюць сродкі для ўкаранення новых распрацовак навукоўцаў.

У цікавай размове за круглым сталом абмяняліся сваімі арыгінальнымі ідэямі, думкамі гісторыкі, журналісты, маладыя навукоўцы. У бібліятэцы ж была арганізавана і тэматычная выстава выданняў, прысвечаная Дню беларускай навукі.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Чароўны свет Тувэ Янсан

Ніна Шпакоўская

З нагоды 100-х угодкаў вядомай пісьменніцы ў Беларусі прыязджалі акцёры фінскага тэматычнага парка “Краіна мумітроляў” і з’явіўся беларускі пераклад яшчэ адной яе кнігі

Кнігу прэзентавала ў мінскім Доме дружбы перакладчыца Алеся Башарымава пад час імпрэзы “Чароўны свет Тувэ Янсан”. Гэтая фінская пісьменніца вядомая ўсяму свету, перш за ўсё — як стваральніца мумітроляў. Гэта добрыя казачныя персанажы, што імкнуцца жыць у сваім асабістым свеце выключна паводле прынцыпаў высокай маралі, гуманізму і талерантнасці. “Тувэ Янсан не проста напісала аповесць ды намалювала сваіх герояў, яна

стварыла цэлую філасофію жыцця мумітроляў, якая падабаецца і дзецям, і дарослым у розных краінах, — адзначыў на імпрэзе саветнік-пасланнік, кіраўнік аддзялення пасольства Фінляндыі ў Беларусі Лаўры Пуллола. — Кнігі Янсана перакладзены прыкладна на 45 моў свету. Цудоўна, што цяпер творы яе можна чытаць і па-беларуску”.

Між тым апавесць “Небяспечнае лета” — гэта ўжо трэцяя перакладзеная на беларускую мову апавесць пра мумітроляў. Дарэчы, у адным з інтэрв’ю перакладчыца Алеся Башарымава прызналася, што менавіта дзякуючы казкам пра

мумітроляў яна і ўзялася вывучаць шведскую мову. Спачатку ж яна шукала ў інтэрнэце ўсё што можна пра Тувэ Янсана. А нека знайшла карту свету, дзе колерам былі пазначаныя краіны, на мовы якіх перакладзіліся мумітролі. Тады і зразумела: на беларускую тыя творы ніхто не перакладаў.

Карацей, цяпер яны — ёсць! Выдавец Зміцер Колас выказаў спадзяванні, што ў хуткім часе будуць перакладзены і астатнія кнігі з серыі. Па яго словах, у гэтых гісторыях няма ліха, яны вельмі добрыя — менавіта гэта і падкупляе чытачоў па ўсім свеце.

Усім вядома: мумітролі выглядаюць як замілавальныя плю-

Алеся Башарымава

У гасцях у мінчан — фінскія артысты з “Краіны мумітроляў”

шавыя цацкі. Між тым даследчыкі біяграфіі пісьменніцы кажуць, што першы падобны да іх малюнак быў насамрэч... карыкатурай на філосафа Канта, погляды якога юная Янсан не падзяляла. А сама назва “мумітроль” з’явілася дзякуючы дзядзьку мастацкі, які палохаў

малую Тувэ гэтай жудаснай, на яго думку, істотай.

Імпрэза прайшла ў плыні святкавання 100-х угодкаў пісьменніцы. Нагадаем, у кастрычніку Беларусь наведвалі і персанажы яе твораў — гэта былі акцёры фінскага тэматычнага парка “Краіна мумітроляў”.